

2016-04-15
REV 38:6-2015

185849

Landstingsstyrelsen

Granskning av årsredovisningen 2015

Granskning av redovisad måluppfyllelse

Positivt är att landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden, nämnden för funktionshinder och rehabilitering och nämnden för folkhälsa och primärvård för Skellefteå- och Norsjöområdet i hög grad utvecklat sina redovisningar av måluppfyllelsen i jämförelse med tidigare år. Det underlättar för landstingsstyrelsen när den i årsredovisning ska bedöma om resultatet för styrelser och nämnder är tillräckligt i förhållande till fullmäktiges övergripande mål. Patientnämnden har sedan tidigare år en tillfredsställande redovisning av sin måluppfyllelse.

Negativt är att flera av de övriga styrelserna och nämnderna inte har en tillräckligt utvecklad redovisning för att man ska kunna bedöma om deras resultat är förenligt med fullmäktiges mål. Negativt är också att landstingsstyrelsen inte gör någon samlad bedömning om de redovisade resultaten är tillräckliga. I årsredovisningen återger landstingsstyrelsen de resultat som styrelser och nämnder redovisat i sina årsrapporter men bedömer själv inte om de redovisade resultaten är tillräckliga. Mot bakgrund av granskningens iakttagelser lämnar vi följande rekommendationer:

- Verka för att övriga styrelser och nämnder säkerställer att samtliga av deras mål är mätbara och uppföljningsbara.
- Fortsätt arbetet med att utveckla redovisningen av måluppfyllelsen i årsredovisningen. Bedömningarna ska kunna verifieras med hjälp av att resultat redovisas i förhållande till mätbara mål. Redovisningen av måluppfyllelsen ska göras i relation till fullmäktiges mål.
- Gör egna bedömningar av i vilken grad övriga styrelser och nämnder uppfyllt fullmäktiges övergripande mål.
- Säkerställ att det finns formellt beslutade regler och rutiner som beskriver hur arbetet med årsredovisningen ska gå till.

Granskning av räkenskaper och ekonomiskt resultat

Vår bedömning är att den finansiella redovisningen i allt väsentligt har tagits fram i enlighet med Lag om kommunal redovisning, god redovisningssed och landstingets interna regler. Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt ger en rättvisande bild av resultat för år 2015 och ställning per den 31 december 2015. Vi konstaterar att verksamheternas nettokostnader för år 2015 var 292 miljoner kronor högre än budgeterat. Trots tillfälliga inkomstförstärkningar

2016-04-15

redovisade landstinget en negativ avvikelse med 112 miljoner kronor i förhållande till budget. Resultatet efter balanskravsjusteringar uppgick till 4 miljoner kronor. Vi ser med oro på att landstinget gick in i år 2016 med kostnader på över 300 miljoner kronor som saknade finansiering.

I underliggande granskningsrapport (nr 30/2015) identifieras ett antal områden inom redovisningen som kan utvecklas. Vi översänder rapporten till landstingsstyrelsen med uppmaning om att säkerställa att identifierade svagheter blir åtgärdade.

Vid revisorernas överläggning den 15 april 2016 beslöt revisorerna enhälligt att ställa sig bakom slutsatser och rekommendationer i detta missiv. Missiv och underliggande rapporter (nr 29/2015 och 30/2015) lämnar revisorerna för yttrande till landstingsstyrelsen. Yttrande med uppgifter om verkställda och planerade åtgärder ska lämnas till revisionskontoret senast den 8 september 2016.

För landstingets revisorer

Christer Fessé
Ordförande

K G Abramsson
Revisor

LANDSTINGSREVISIONEN

Granskning av redovisad måluppfyllelse i årsredovisningen för år 2015

Rapport nr 29/2015

 VÄSTERBOTTENS
LÄNS LANDSTING

April 2016
Richard Norberg, revisionskontoret
Diarienummer: REV 38:7-2015

Innehåll

1. SAMMANFATTANDE ANALYS.....	3
1.1. REKOMMENDATIONER	3
2. BAKGRUND.....	4
2.1. IAKTTAGELSER I 2014 ÅRS GRANSKNING	4
2.2. REVISIONSFRÅGOR OCH REVISIONSKRITERIER	4
2.3. AVGRÄNSNING, METOD OCH DISPOSITION.....	4
3. RESULTAT AV GRANSKNINGEN	5
3.1. ARBETET MED ÅRSREDOVISNINGEN	5
3.2. LANDSTINGSSTYRELSENS SAMLADE ANALYS	6
3.3. FULLMÄKTIGES ÖVERGRIPANDE MÅL	7
3.4.1 Landstingsstyrelsen som nämnd	7
3.4.2 Hälso- och sjukvårdsnämnden.....	8
3.4.3 Nämnden för funktionshinder och habilitering.....	8
3.4.4 Samverkansnämnden	9
3.4.5 Nämnderna för folkhälsa och primärvård	9
3.4.6 Patientnämnden	10
3.4.7 Styrelsen för Vindelns och Storumans folkhögskolor.....	10
3.4.8 Kostnämnden i Lycksele	11
3.4.9 Måltidsnämnden i Skellefteå.....	11
5. UPPFÖLJNING AV 2014 ÅRS REKOMMENDATIONER.....	11
4. SVAR PÅ REVISIONSFRÅGOR	12
4.1 REKOMMENDATIONER.....	14

1. Sammanfattande analys

Positivt är att landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden, nämnden för funktionshinder och habilitering och nämnden för folkhälsa och primärvård för Skellefteå- och Norsjöområdet i hög grad utvecklat sina redovisningar av måluppfyllelsen i jämförelse med tidigare år. Det underlättar för landstingsstyrelsen när den i årsredovisning ska bedöma om resultatet för styrelser och nämnder är tillräckligt i förhållande till fullmäktiges övergripande mål. Patientnämnden har sedan tidigare år en tillfredsställande redovisning av sin måluppfyllelse.

Negativt är att flera av de övriga styrelserna och nämnderna inte har en tillräckligt utvecklad redovisning för att man ska kunna bedöma om deras resultat är förenligt med fullmäktiges mål. Negativt är också att landstingsstyrelsen inte gör någon samlad bedömning om de redovisade resultaten är tillräckliga. I årsredovisningen återger landstingsstyrelsen de resultat som styrelser och nämnder redovisat i sina årsrapporter men bedömer själv inte om de redovisade resultaten är tillräckliga.

Av årsredovisningen framgår att hälso- och sjukvårdsnämnden hade väsentliga avvikelser inom mål för ekonomi, tillgänglighet och personal. För år 2015 redovisade nämnden ett underskott med 198 miljoner kronor vilket var en avvikelse med -5 procent i förhållande till budget. Även kostnämnden i Lycksele redovisade ett stort underskott i förhållande till budget. Underskottet för kostnämnden uppgick till knappt 2,9 miljoner kronor vilket var en budgetavvikelse med -7,8 procent. Vår bedömning är att varken hälso- och sjukvårdsnämnden eller kostnämnden hade en tillräcklig måluppfyllelse. Svag måluppfyllelse hade också landstingsstyrelsen och nämnden för funktionshinder- och habilitering. Landstingsstyrelsen redovisade en avvikelse mot budget med -42 miljoner kronor vilket motsvarade -1,4 procent. Nämnden för funktionshinder och habilitering hade ett underskott med 2 miljoner kronor som var en avvikelse i förhållande till budget med -2,5 procent. Av årsredovisningen framgår att landstingsstyrelsen och nämnden för funktionshinder- och habilitering inte heller uppnådde flera andra mål som de beslutat om för år 2015.

1.1. Rekommendationer

Med utgångspunkt av iakttagelserna i granskningen lämnar vi följande rekommendationer till landstingsstyrelsen:

- Verka för att övriga styrelser och nämnder säkerställer att samtliga av deras mål är mätbara och uppföljningsbara.
- Fortsätt arbetet med att utveckla redovisningen av måluppfyllelsen i årsredovisningen. Bedömningarna ska kunna verifieras med hjälp av att resultat redovisas i förhållande till mätbara mål. Redovisningen av måluppfyllelsen ska göras i relation till fullmäktiges mål.
- Gör egna bedömningar av i vilken grad övriga styrelser och nämnder uppfyllt fullmäktiges övergripande mål.
- Säkerställ att det finns formellt beslutade regler och rutiner som beskriver hur arbetet med årsredovisningen ska gå till.

2. Bakgrund

Utifrån fullmäktiges beslut om inriktning och budget har landstingsstyrelsen som styrelse ansvar att leda och samordna landstingets angelägenheter. Med hjälp av årsredovisning ska styrelsen återrapportera resultatet till fullmäktige. Enligt kommunallagen ska styrelsens förvaltningsberättelse innehålla en utvärdering om målen uppnåtts. Revisorerna har i uppdrag att granska verksamhet, kontroll och redovisning och pröva om verksamheten har bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

2.1. Iakttagelser i 2014 års granskning

Revisorerna bedömde att landstingsstyrelsens redovisning av måluppfyllelsen i årsredovisningen 2014 inte var tillräckligt utvecklad. Ett grundläggande problem var att landstingsstyrelsen och flera av övriga styrelser och nämnder i alltför liten utsträckning hade beslutat om mätbara mål. För flera av styrelserna och nämnderna saknades underlag för att man skulle kunna bedöma måluppfyllelsen. Bristerna i underlagen medförde svårigheter för styrelsen att följa upp och redovisa resultatet i förhållande till fullmäktiges mål. Med utgångspunkt av iakttagelser i granskningen lämnade revisorerna följande rekommendationer till landstingsstyrelsen:

- Säkerställ att samtliga mål för det egna verksamhetsområdet är mätbara och uppföljningsbara.
- Verka för att övriga styrelser och nämnder säkerställer att samtliga av deras mål är mätbara och uppföljningsbara. Mål som inte är relevanta bör tas bort eller omformuleras.
- Fortsätt arbetet med att utveckla redovisningen av måluppfyllelsen i årsredovisningen. Bedömningarna ska kunna verifieras med hjälp av att resultat redovisas i förhållande till mätbara mål. Redovisningen av måluppfyllelsen ska göras i relation till fullmäktiges mål.

2.2. Revisionsfrågor och revisionskriterier

Granskningen är inriktad mot hur landstingsstyrelsen i förvaltningsberättelsen för år 2015 redogör för styrelser och nämnders resultat i förhållande till fullmäktiges mål.

- Har landstingsstyrelsen i förvaltningsberättelse bedömt genomförd verksamhet i förhållande till fullmäktiges övergripande mål?
- Kan landstingsstyrelsen med hjälp av redovisningen i förvaltningsberättelsen verifiera dessa bedömningar?
- Har landstingsstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av revisorernas rekommendationer för år 2014?

Kommunallagen och fullmäktiges anvisningar ligger till grund för granskningens slutsatser och bedömningar.

2.3. Avgränsning, metod och disposition

Granskningen omfattar inte frågorna om årsbokslutet är upprättat i enlighet med Lagen om kommunal redovisning samt ger en rättvisande bild av landstingets resultat och ställning. Granskningen omfattar inte heller frågan om

landstinget har nått fullmäktiges finansiella mål. För svar på dessa frågor hänvisar vi till den granskning som EY (Ernst & Young) genomfört av bokslutet (30/2015).

Granskningen är genomförd med hjälp av dokumentationsstudie av landstingsstyrelsens årsredovisning. Landstingsdirektören, chefen för staben för planering och styrning och samordnare för arbetet med årsredovisningen har getts möjlighet att lämna synpunkter på rapportutkast.

Rapporten inleds med en översiktlig genomgång av hur anvisningarna var utformade för arbetet med beredningen av årsredovisningen för år 2015. Därefter följer avsnitt där vi granskar hur landstingsstyrelsen redovisar sina bedömningar av måluppfyllelsen. I anslutning till varje avsnitt lämnar vi kommentarer till landstingsstyrelsens redovisning. Rapporten avslutas med svar på revisionsfrågor och förslag på rekommendationer till landstingsstyrelsen.

3. Resultat av granskningen

3.1. Arbetet med årsredovisningen

Landstingsstyrelsen gav i sin verksamhetsplan för år 2015 direktiv till övriga styrelser och nämnder om formerna för arbetet med landstingets årsredovisning. Enligt direktiven skulle samtliga styrelser och nämnder följa upp de egna verksamheterna mot bakgrund av:

- Gällande lagstiftning och föreskrifter.
- Fullmäktiges mål.
- De mål som styrelser och nämnder beslutat om i sina verksamhetsplaner.

I december 2015 (VLL 2567-2015) skickade landstingsstyrelsens ordförande och landstingsdirektören ut anvisningar om när övriga styrelser och nämnder skulle lämna sina underlag till landstingsstyrelsen. Av anvisningarna framgick vilka avsnitt som skulle ingå i underlagen. I en bilaga till anvisningarna fanns en mall som styrelser och nämnder skulle använda för sina årsrapporter.

I 2013 års granskning rekommenderade revisorerna landstingsstyrelsen att säkerställa att det fanns en formellt beslutad processbeskrivning med regler och rutiner för hur underlagen till årsredovisningen skulle beredas. Under arbetet med granskningen för år 2014 tog vi del av en rutinbeskrivning för arbetet med beredningen av årsredovisningen. Denna rutinbeskrivning var dock inte publicerad i landstingets ledningssystem eller i landstingets diarium. Inte heller av minnesanteckningar från landstingsdirektörens ledningsgrupp (ELG) gick det att verifiera att rutinbeskrivningen var formellt beslutad. 2015 års granskning visar att det ännu inte fanns formellt beslutade rutinbeskrivningar. Inte heller gick det att hitta någon sådan rutinbeskrivning i landstingets ledningssystem eller diarium.

Vår kommentar

Granskningen visar att det på politisk nivå fanns anvisningar för hur arbetet med beredningen av årsredovisningen skulle gå till. På tjänstemannanivå var

inte rutinerna beslutade. Vi rekommenderar landstingsstyrelsen att säkerställa att det i landstingets ledningssystem finns en formellt beslutad processbeskrivning med regler och rutiner för hur underlagen till årsredovisningen ska beredas. Reglerna och rutinerna bör vara diarieförda och publicerade i landstingets ledningssystem.

3.2. Landstingsstyrelsens samlade analys

I årsredovisningen finns ett avsnitt med landstingsstyrelsens samlade analys av resultatet för landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och rehabilitering. Landstingsstyrelsen konstaterar att de tre nämnderna tillsammans uppnått knappt hälften av sina mål. Landstingsstyrelsen redovisar att de tre nämnderna har svag måluppfyllelse inom målområdena "Hälsofrämjande arbetsplats och attraktiv arbetsgivare", "God vård" och "God hushållning".

I den samlade analysen redogör landstingsstyrelsen också för landstingets ekonomiska resultat. Av årsredovisningen framgår att landstinget, efter balanskravsutredning, hade ett positivt resultat på 4 miljoner kronor. I förhållande till budget redovisade landstinget ett underskott med 112 miljoner kronor. Verksamheterna hade enligt årsredovisningen ett underskott i förhållande till budget med 242 miljoner kronor. I den samlade analysen uppgav landstingsstyrelsen att verksamheternas underskott främst berodde på ökade kostnader för personal och utomlänsvård och att regionintäkterna hade minskat.

Under ett ekonomiavsnitt längre bak i årsredovisningen redogjorde landstingsstyrelsen mer detaljerat för det ekonomiska resultatet. Landstingsstyrelsen konstaterade att verksamheternas underskott skulle ha varit betydligt större om landstinget för år 2015 inte fått tillfälliga budgetförstärkningar i form av retroaktiv ersättning för regionvård, utbetalning från AFA Försäkring och uppbokade pensionskostnader. Landstingsstyrelsen beskrev att det fanns kostnader inom hälso- och sjukvårdsnämndens ansvarsområde som var svåra att påverka på kort sikt. Det rörde sig om kostnader för inhyrd personal, åtgärder med anledning av sjuka hus, utomlänsvård samt minskade intäkter för regionvård. Landstingsstyrelsen bedömde i årsredovisningen att merkostnaderna inom dessa områden för år 2015 uppgick till ca 200 miljoner kronor.

När det gällde övriga styrelser och nämnder så uppgav landstingsstyrelsen att de i sina årsrapporter redovisat att de genomfört huvuddelen av planerade aktiviteter men att alla inte uppnått sina budgetmål. Mer detaljerade uppgifter redovisade landstingsstyrelsens under andra avsnitt i årsredovisningen (se mer under avsnitt 3.4 i denna rapport).

Därutöver redogjorde landstingsstyrelsen översiktligt för hur hälsoläget i länet var i förhållande till visionen att Västerbotten år 2020 ska ha världens bästa hälsa och friskaste befolkning. Landstingsstyrelsen uppgav att 16 av 19 indikatorer visade på förbättrade eller oförändrade resultat i förhållande till år 2014. För 9 indikatorer låg Västerbotten på eller över genomsnittet i Sverige. Landstingsstyrelsen gick igenom olika indikatorer och bedömde sammanfattningsvis att västerbottningarna i stort hade goda hälsovanor. De mått som man använder för att mäta hälsan visade enligt landstingsstyrelsen

dock inte på lika positivt resultat. Landstingsstyrelsen bedömde att man för att uppnå visionen behövde arbeta med följande utmaningar:

- Öka medellivslängden.
- Minska riskkonsumtion av alkohol bland kvinnor.
- Förbättra den självskattande hälsan hos män och kvinnor.

Vår kommentar

Landstingsstyrelsens redovisning av den samlade måluppfyllelsen år 2015 har utvecklats något i förhållande till tidigare år. I högre grad än tidigare kommenterar landstingsstyrelsen inom vilka målområden landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och nämnden för funktionshinder och habilitering redovisar avvikelser. Vi bedömer dock att den samlade analysen är för översiktlig. Vi anser att landstingsstyrelsen i den samlade analysen mer ingående borde ha kommenterat framför allt hälso- och sjukvårdsnämndens avvikelser inom mål för ekonomi, tillgänglighet och personal. Även för landstingets mindre nämnder är redovisningen för översiktlig.

En annan svaghet i årsredovisningen är att landstingsstyrelsen inte gör några bedömningar om måluppfyllelsen för styrelser och nämnder är tillräcklig för att landstingsstyrelsen ska anse att fullmäktiges övergripande mål är uppfyllda. Landstingsstyrelsen redovisar t.ex. att hälso- och sjukvårdsnämnden uppnår 10 av sina 27 egna mål. Landstingsstyrelsen gör dock ingen bedömning om det resultatet är tillräckligt i förhållande till fullmäktiges övergripande mål.

Vi är positiva till att styrelsen tagit hjälp av diagram för att redovisa måluppfyllelsen för hälsoindikatorerna. Vi är också positiva till att styrelsen kommenterar svaga och starka områden samt uppger inom vilka områden det finns risk att visionen om världens bästa hälsa och friskaste befolkning inte nås år 2020

3.3. Fullmäktiges övergripande mål

3.4.1 Landstingsstyrelsen som nämnd

Med utgångspunkt av fullmäktiges övergripande mål hade landstingsstyrelsen för år 2015 formulerat 23 mål. I årsredovisningen uppgav landstingsstyrelsen att den uppfyllde av 10 målen. Landstingsstyrelsen redovisade ett underskott i förhållande till budget med 42 miljoner kronor vilket motsvarande en avvikelse med -1,4 procent. Enligt styrelsen hade underskottet främst uppstått till följd av höga kostnader för köp från bemanningsföretag och sanering av sjuka hus. Landstingsstyrelsen uppgav att det behövdes fortsätta åtgärder inom personalområdet för att klara fullmäktiges mål, uppdrag och budget.

Med hjälp av en tabell redogjorde landstingsstyrelsen för måluppfyllelsen. Tabellen avslutades med avsnitt som beskrev genomförd verksamhet inom primärvården och verksamhetsområde service.

Vår kommentar

Vi är positiva till att landstingsstyrelsen gjort en översyn av sina mål. Målen är i allt väsentligt mätbara. Av vår grundläggande granskning (26/2015)

framgår att även redovisningen av måluppfyllelsen har utvecklats. För några av målen är dock redovisningen inte tillräckligt tydlig.

En svaghet i årsredovisningen är att landstingsstyrelsen inte gör någon sammantagen bedömning om positiv måluppfyllelse för 10 av 23 mål är tillräcklig för att landstingsstyrelsen ska anse att den uppfyllt fullmäktiges övergripande mål. Vi anser att måluppfyllelsen är för låg och att resultatet i flera avseenden inte är förenligt med fullmäktiges övergripande mål.

3.4.2 Hälso- och sjukvårdsnämnden

Av årsredovisningen framgår att hälso- och sjukvårdsnämnden uppfyllde 10 av nämndens 27 mål. Med hjälp av en tabell redogör landstingsstyrelsen för nämndens måluppfyllelse. Landstingsstyrelsen hänvisar till nämndens årsrapport där nämnden beskriver att år 2015 var tufft både ekonomiskt och verksamhetsmässigt. Nämnden redovisade ett underskott mot budget på 198 miljoner kronor vilket var en avvikelse i förhållande till budget med ca -5 procent. Underskottet hade enligt årsredovisningen uppstått främst på grund av höga kostnader för utomlänsvård, minskade intäkter för regionvård och tandvård samt ökade personalkostnader.

Vår kommentar

Landstingsstyrelsen redogör för måluppfyllelsen för nämndens 27 olika mål. Landstingsstyrelsen konstaterar att nämnden uppfyllde 10 av de 27 målen men gör ingen bedömning om detta resultat är förenligt med fullmäktiges övergripande mål. Vi anser att det är en brist att landstingsstyrelsen inte lämnar en sådan bedömning i årsredovisningen.

I vår grundläggande granskning av hälso- och sjukvårdsnämnden (25/2015) har vi kommit till slutsatsen att nämnden inte hade en tillräcklig måluppfyllelse. Motiv till vår bedömning är nämndens svaga resultat för mål inom ekonomi, tillgänglighet och personal.

3.4.3 Nämnden för funktionshinder och habilitering

Landstingsstyrelsen hänvisar i årsredovisningen till nämnden för funktionshinder och habiliterings årsrapport. I sin årsrapport redovisar nämnden för funktionshinder och habilitering att den uppfyllt 14 av 22 mål. Med hjälp av en tabell redogör landstingsstyrelsen för nämndens måluppfyllelse. Av redovisningen framgår att nämnden för år 2015 redovisade ett underskott med 2,3 miljoner kronor i förhållande till budget vilket motsvarade en budgetavvikelse med -2,5 procent. I årsredovisningen finns ingen förklaring till varför budgetavvikelsen uppstått.

Vår kommentar

Vi noterar att landstingsstyrelsen inte gör någon egen bedömning om nämndens redovisade resultat är tillräckligt i förhållande till fullmäktiges mål. I vår grundläggande granskning (21/2015) har vi bedömt att nämnden för funktionshinder och habilitering inte hade en tillräckligt utvecklad redovisning av sitt resultat för att det skulle gå att värdera måluppfyllelsen för alla mål. Nämnden bedömde själv att den inte nådde flera av sina mål för år 2015. Mot bakgrund av den svaga måluppfyllelsen och att nämnden redovisade en budgetavvikelse med -2,5 procent är vår bedömning att nämnden inte hade en tillräcklig måluppfyllelse.

3.4.4 Samverkansnämnden

Landstingsstyrelsen uppger att samverkansnämnden till största del uppfyllt sina mål för år 2015. Enligt årsredovisningen har nämnden genomfört flera samråd med nationella minoriteter och verkat för att främja minoriteternas kultur, språk och kontakter med landstinget. Nämnden har också beslutat om riktlinjer för fördelning av bidrag till frivilligorganisationer samt beslutat om att fördela det bidraget. Landstingsstyrelsen redovisar att nämnden inte uppfyllt målet som handlar om att samordna beredning av motioner. Orsak till det var att det för år 2015 inte fanns någon sådan motion att samordna. Nämnden redovisade ett positivt ekonomiskt resultat för år 2015.

Vår kommentar

Av vår grundläggande granskning av samverkansnämnden (23/2015) framgår att det är svårt att bedöma nämndens resultat eftersom det saknas mätbara mål.

3.4.5 Nämnderna för folkhälsa och primärvård

I årsredovisningen har landstingsstyrelsen kommenterat måluppfyllelsen för de tre nämnderna för folkhälsa och primärvård:

- **Nämnden för Umeåregionen.** Styrelsen uppgav att nämnden till största del uppfyllt nämndens 15 aktivitetsmål. De två mål som nämnden inte uppfyllt var målet om att ha dialog med landstingets beställarfunktion och målet om att skapa nya mötesplatser för dialog. I årsredovisningen finns det också en beskrivning av vilka aktiviteter nämnden hade gjort för att uppfylla fullmäktiges uppdrag att utifrån ett medborgarperspektiv följa upp första linjens vård av barn och unga med psykisk ohälsa. I årsredovisningen kan man läsa att nämnden genomfört uppföljningen via en överenskommelse om samverkan med Umeå kommun, Brottsförebyggande rådet i Umeå kommun och folkhälsoråden. Nämnden hade också besökt hälften av alla hälsocentraler för att göra bedömningar ur ett befolkningsperspektiv. Nämnden redovisade ett överskott mot budget med 0,3 miljoner kronor.
- **Nämnden för Skellefteå- och Norsjöområdet.** Styrelsen uppgav att nämnden helt eller delvis uppfyllde 14 av 15 aktivitetsmål. Det mål som inte uppfylldes var målet att skapa en mötesplats med elevråd på gymnasieskolor. Nämnden redovisade ett ekonomiskt överskott med 0,2 miljoner kronor i förhållande till budget.

- **Nämnden för södra Lappland.** Styrelsen uppgav att nämnden uppfyllde största delen av nämndens mål. Av redovisningen framgår inte vilka mål som inte uppfylldes. Nämnden redovisade ett ekonomiskt överskott med 0,1 miljoner kronor i förhållande till budget.

Vår kommentar

I vår grundläggande granskning av de tre nämnderna (23/2015) har vi bedömt att nämnden för Skellefteå- och Norsjöområdet i allt väsentligt hade en tillfredsställande redovisning av sin måluppfyllelse i sin årsrapport. Nämnderna för Umeåregionen och södra Lappland behöver utveckla sin redovisning av måluppfyllelsen.

3.4.6 Patientnämnden

Landstingsstyrelsen uppger att patientnämnden i allt väsentligt genomfört de aktiviteter som nämnden beslutat om. I relation till fullmäktiges mål uppnår nämnden målen för "God vård", "Hälsofrämjande arbetsplatser och attraktiv arbetsgivare", "God hushållning" och "Medborgarinflytande". Inom målområdet "Bättre och jämlik hälsa" uppfylls enligt landstingsstyrelsen inte alla nämndens mål. För år 2015 redovisade patientnämnden ett överskott med 0,2 miljoner kronor i förhållande till budget.

Vår kommentar

Med stöd av vår grundläggande granskning av patientnämnden (20/2015) kan vi verifiera att landstingsstyrelsens bedömningar i årsredovisningen av måluppfyllelsen för patientnämnden är underbyggda. Av den grundläggande granskningen framgår att patientnämnden har en tillfredsställande redovisning av sin måluppfyllelse i sin årsrapport. Vi har bedömt att nämndens redovisade resultat i allt väsentligt är förenligt med fullmäktiges övergripande mål och uppdrag för nämnden.

3.4.7 Styrelsen för Vindelns och Storumans folkhögskolor

Från år 2015 leds folkhögskolorna i Vindeln och Storuman av en gemensam folkhögskolestyrelse. Tidigare låg ansvaret för respektive skola hos egna folkhögskolestyrelser. I årsredovisningen uppger landstingsstyrelsen att folkhögskolestyrelsen konstaterat att skolorna följer folkbildningsrådets och fullmäktiges mål och riktlinjer. Målet om antalet deltagarveckor var enligt årsredovisningen uppfyllt och arbetet med att samordna skolornas planer och ekonomi slutfördes under år 2015. I årsredovisningen kan man läsa att skolorna arbetade med målet "Bättre och jämlik hälsa" genom att utforma utbildningar för studiemotiverade ungdomar som inte fullgjort sin skolgång. Målen om "Ökat medborgarinflytande" och "Miljö, hållbar tillväxt och regional kraftsamling" arbetade skolorna med enligt årsredovisningen genom att samarbeta med andra aktörer och skapa mötesplatser och fungera som motorer för kulturell och ekonomisk tillväxt. Folkhögskolestyrelsen redovisade ett underskott med 0,5 miljoner kronor i förhållande till budget. Till största del var underskottet enligt årsredovisningen orsakat av problem med sjuka hus.

Vår kommentar

Av vår grundläggande granskning av folkhögskolestyrelsen (22/2015) framgår att folkhögskolestyrelsens årsrapport inte är ett tillräckligt underlag för

att kunna värdera om folkhögskolestyrelsen genomfört verksamheten i enlighet med fullmäktiges mål och uppdrag. Vi noterar att inte heller landstingsstyrelsen gör någon bedömning om folkhögskolestyrelsens resultat är tillräckligt för att uppfylla fullmäktiges övergripande mål.

3.4.8 Kostnämnden i Lycksele

Landstingsstyrelsen uppger att kostnämnden i sin årsrapport redovisat måluppfyllelse utifrån den målstruktur som är beslutad av fullmäktige i Lycksele kommun. Enligt nämndens årsrapport blev personalmålen uppfyllda och målen för miljö och hållbarhet delvis uppfyllda. Varken målen för ekonomi eller målen för hälsa uppfylldes. Enligt landstingsstyrelsens årsredovisning redovisade kostnämnden ett underskott på 2,9 miljoner kronor i förhållande till budget. Landstingsstyrelsen uppgav att underskottet uppstått på grund av minskade intäkter från landstinget och kommunen och att det behövdes åtgärder under år 2016 för att nå en ekonomi i balans.

Vår kommentar

Vår grundläggande granskning (24/2015) visar att kostnämnden har få mätbara mål. Vi har bedömt att nämnden inte hade en tillräckligt utvecklad redovisning i årsrapporten för att man skulle kunna bedöma måluppfyllelsen. Underskottet var 2,9 miljoner kronor vilket motsvarade en avvikelse med 7,8 procent i förhållande till budgeterade intäkter. Vi anser att det är en väsentlig avvikelse. Positivt är att nämnden under år 2015 vidtog åtgärder i syfte att år 2016 komma till rätta med de ekonomiska avvikelserna.

3.4.9 Måltidsnämnden i Skellefteå

Måltidsnämnden är en ny nämnd för år 2014. Landstingsstyrelsen beskriver i årsredovisningen hur nämnden arbetat med att skapa administrativa rutiner och stötta den nya gemensamma verksamheten. Enligt landstingsstyrelsen har nämnden arbetat med att ta fram utgångslägen för målstyrning. Nämnden redovisade ett underskott år 2015 på 1,6 miljoner kronor i förhållande till budget. Det motsvarade en budgetavvikelse med -4 procent. Enligt årsredovisningen hade underskottet uppstått till största del på grund av att man haft lägre intäkter än budgeterat.

Vår kommentar

Vår granskning av måltidsnämnden verifierar att nämnden under år 2015 arbetade med att utveckla verksamheten och ta fram mätbara mål för kommande år .

5. Uppföljning av 2014 års rekommendationer

I tabellen nedan har vi sammanställt svar på frågan om landstingsstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer i 2014 års granskning. Av sammanställningen framgår att landstingsstyrelsen beslutat om mätbara mål för sitt eget ansvarsområde. Landstingsstyrelsen har dock inte i tillräcklig grad agerat för att övriga styrelser och nämnder ska besluta om mätbara mål. Landstingsstyrelsen behöver fortsätta arbetet med att utveckla redovisningen av måluppfyllelsen i årsredovisningen.

Rekommendationer från 2014 års granskning:	Har nämnden under år 2015 vidtagit tillräckliga åtgärder? Ja/Nej	Vår kommentar:
Säkerställt att samtliga mål för det egna verksamhetsområdet är mätbara och uppföljningsbara.	Ja	Målen är i allt väsentligt mätbara. För några av målen är dock inte redovisningen av resultatet tillräckligt tydligt.
Verka för att övriga styrelser och nämnder säkerställer att samtliga av deras mål är mätbara och uppföljningsbara. Mål som inte är relevanta bör tas bort eller omformuleras	Nej	Vissa nämnder har utvecklat sin målstyrning i jämförelse med tidigare år. Andra nämnder har inte utvecklat sin målstyrning.
Fortsätt arbetet med att utveckla redovisningen av måluppfyllelsen i årsredovisningen. Bedömningarna ska kunna verifieras med hjälp av att resultat redovisas i förhållande till mätbara mål. Redovisningen av måluppfyllelsen ska göras i relation till fullmäktiges mål.	Nej	Redovisningen har utvecklats för vissa styrelser och nämnder men inte för andra styrelser och nämnder. En brist i årsredovisningen är att landstingsstyrelsen inte gör några egna bedömningar av styrelsernas och nämndernas måluppfyllelse i förhållande till fullmäktiges övergripande mål.

4. Svar på revisionsfrågor

Granskningen visar att landstingsstyrelsen i årsredovisningen inte hade en tillfredsställande redovisning av om styrelser och nämnder har uppnått fullmäktiges övergripande mål år 2015. Slutsatsen bygger på de svar vi nedan redovisar på granskningens revisionsfrågor.

Svar på granskningens revisionsfrågor

Revisionsfråga	Ja/Nej	Vår kommentar
Har landstingsstyrelsen i förvaltningsberättelse bedömt genomförd verksamhet i förhållande till fullmäktiges övergripande mål?	Nej	Landstingsstyrelsen redovisar uppgifter som finns i de övriga styrelserna och nämndernas årsrapporter. För landstingets tre stora nämnder redovisas måluppfyllelsen för enskilda mål. Resultatet av dessa bedömningar finns summerade i en tabell. Landstingsstyrelsen gör dock inga bedömningar om de redovisade resultaten är tillräckliga i förhållande till fullmäktiges övergripande mål.
Kan landstingsstyrelsen med hjälp av redovisningen i förvaltningsberättelsen verifiera dessa bedömningar?	Nej	För flera av styrelserna och nämnderna saknas tillräckligt utvecklade underlag. För dessa styrelser och nämnder saknas uppgifter i årsredovisningen som verifierar bedömningar av måluppfyllelser.
Har landstingsstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av revisorernas rekommendationer för år 2014?	Nej	Positivt är att landstingsstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden, nämnden för funktionshinder och habilitering m.fl. i hög utsträckning följt upp sina resultat med hjälp av mätbara mål. Flera av övriga styrelser och nämnder saknar dock mätbara mål i tillräcklig utsträckning. En annan brist är att landstingsstyrelsen inte gör egna bedömningar av styrelser och nämnders måluppfyllelse.

4.1 Rekommendationer

Vi rekommenderar landstingsstyrelsen att:

- Verka för att övriga styrelser och nämnder säkerställer att samtliga av deras mål är mätbara och uppföljningsbara.
- Fortsätt arbetet med att utveckla redovisningen av måluppfyllelsen i årsredovisningen. Bedömningarna ska kunna verifieras med hjälp av att resultat redovisas i förhållande till mätbara mål. Redovisningen av måluppfyllelsen ska göras i relation till fullmäktiges mål.
- Gör egna bedömningar av i vilken grad övriga styrelser och nämnder uppfyllt fullmäktiges övergripande mål.
- Säkerställ att det finns formellt beslutade regler och rutiner som beskriver hur arbetet med årsredovisningen ska gå till.

Umeå den 15 april 2016

Richard Norberg
Certifierad kommunal revisor

LANDSTINGSREVISIONEN

Granskning av årsbokslut 2015-12-31

Rapport nr 30/2015

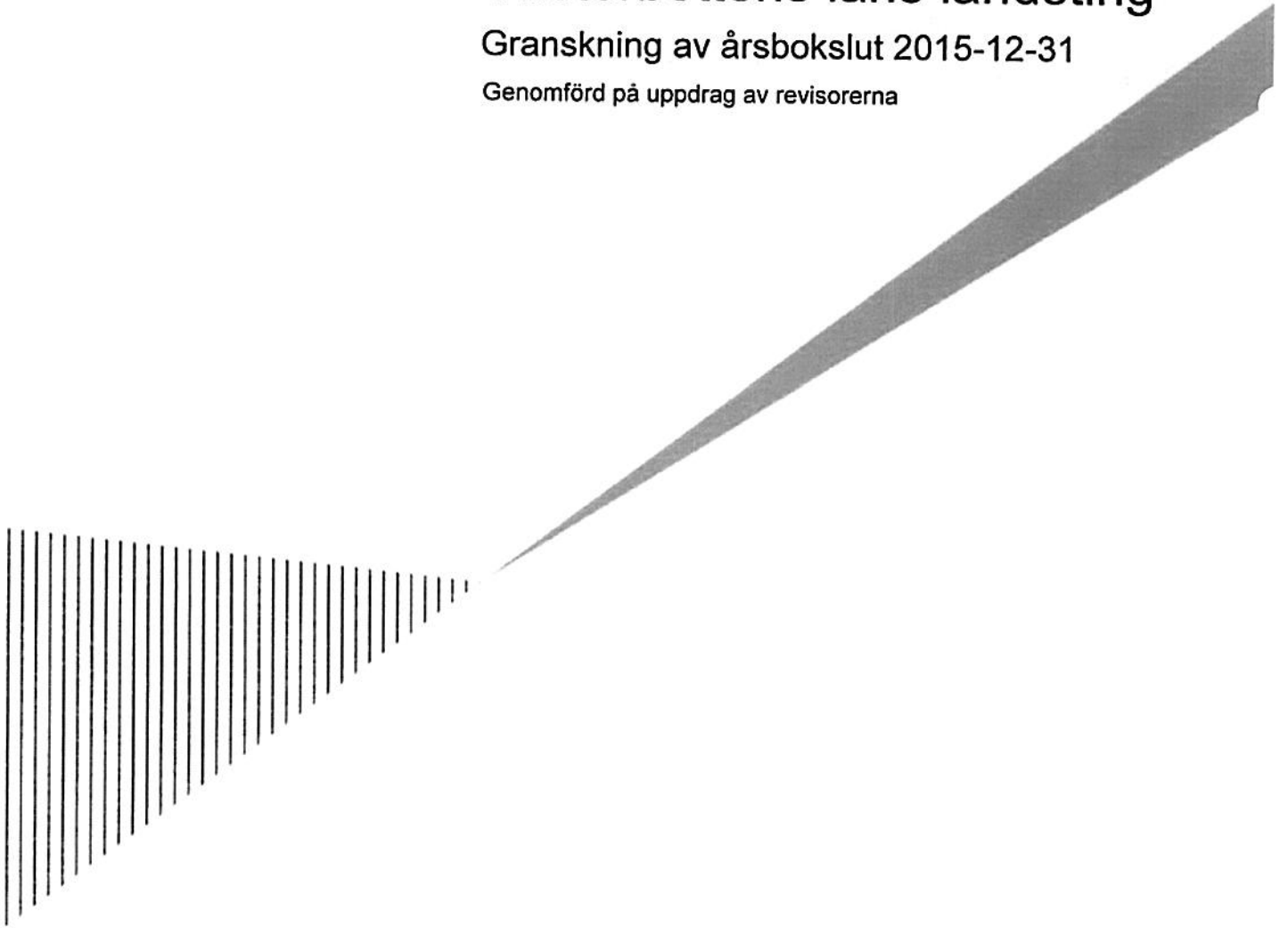

April 2016
Peter Bjureberg och Malin Westerberg Blom, EY
Dnr: REV 38:4-2015

Västerbottens läns landsting

Granskning av årsbokslut 2015-12-31

Genomförd på uppdrag av revisorerna

Building a better
working world

Innehållsförteckning

1	SAMMANFATTNING OCH BEDÖMNING	3
2	INLEDNING	4
2.1	Bakgrund.....	4
2.2	Syfte och revisionsfrågor	4
2.3	Avgränsning och ansvar.....	4
2.4	Revisionskriterier	4
2.5	Metod och genomförande.....	5
3	RÄTTVISANDE RÄKENSKAPER.....	6
3.1	Bokslutsprocessen	6
3.2	Förändrade redovisningsprinciper och efterföljsamhet av riktlinjer	7
3.3	Resultaträkningen	8
3.4	Balansräkningen.....	11
3.5	Bedömning.....	12
4	UPPFÖLJNING AV MÅL FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING	14
4.1	Finansiella mål.....	14
4.2	Balanskravet.....	14
4.3	Bedömning.....	15

1 Sammanfattning och bedömning

EY har på uppdrag av revisorerna i Västerbottens Läns Landsting granskat Västerbottens Läns Landstings årsbokslut och årsredovisning per 2015-12-31. Granskningen har genomförts i enlighet med rekommendationer från normgivande organ och med beaktande av god revisions sed.

Efter genomförd granskning bedömer vi att;

- den finansiella redovisningen i allt väsentligt har tagits fram i enlighet med Lag om kommunal redovisning, god redovisningssed/normgivning och Landstingets centrala riktlinjer,
- räkenskaperna i allt väsentligt ger en rättvisande bild av resultatet 2015 och ställningen per 2015-12-31,
- finansiella mål för god ekonomisk hushållning har fastställts och följts upp,
- Fullmäktiges resultatmål för 2015 har inte uppfyllts, Landstingets ledning står inför fortsatta utmaningar med att anpassa verksamhetens kostnadsramar till den finansiering som finns att tillgå beaktat uttalat resultatmål,
- Det lagstadgade balanskravsresultatet har uppnåtts under året till följd av positiva resultatpåverkade engångseffekter, vilka inte ingick i budgetförutsättningarna för året.

Våra observationer från granskningen kan vidare sammanfattas i följande noteringar:

- Som vi tidigare påpekat bör processen för delårsrapporter/årsredovisning stramas upp och tidigare läggas i sina respektive beståndsdelar; detta för att möta uppställda tidsramar.
- Tidigare gjorda påpekanden och rekommendationer gällande bland annat hantering av automatkonterade periodiseringar och läkares jourkompensation kvarstår.
- Från i år uppbokad fordran (34,9 Mkr) vad gäller nytt regionavtal för 2014 och 2015, kan slutligen utvärderas först under 2017. Detta gör att riktigheten i storleken på posten beloppsmässigt är svår att uttala sig om.
- Landstingsstyrelsen rekommenderas att prioritera arbetet med att implementera komponentredovisning avseende materiella anläggningstillgångar. Vidare kan och bör årsredovisningens avsnitt för redovisningsprinciper förstärkas till kommande år med syfte att uppnå en större likformighet med vad Rådet för Kommunal Redovisning föreskriver.
- Vi har i tidigare avgivna granskningsrapporter framfört synpunkten att förbättringspotential finns gällande det sätt på vilken den samlade rapporteringen för Landstingets verksamheter sker i del- och årsrapporter. Avvikelseanalyser bör presenteras för samtliga ingående verksamheter med information om såväl väsentliga orsakssamband som handlingsplaner för verksamheter uppvisande negativa budgetavvikelser. Vår rekommendation kvarstår.

2 Inledning

2.1 Bakgrund

Revisorerna skall enligt kommunallagen årligen pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

För att revisionen skall kunna uttala sig om räkenskaperna för 2015 varit rättvisande och om verksamheten sköts från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, genomförs denna granskning av årsbokslut och årsredovisning för Västerbottens läns landsting 2015 på uppdrag av Landstingets revisorer. Under året har vi dessutom granskat delårsbokslutet per 2015-08-31. Denna granskning har avrapporterats till revisorerna i revisionsrapport daterad den 26 oktober 2015.

2.2 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är bedöma om räkenskaperna är rättvisande och om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (KRL).

Därtill skall bedömning ske om resultatet är förenligt med av fullmäktige fastställda mål för god ekonomisk hushållning.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

1. Är räkenskaperna för Västerbottens läns landsting rättvisande?
2. Är årsredovisningen upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning och god redovisningssed?
3. Är redovisat resultat förenligt med de av fullmäktige fastställda målen för god ekonomisk hushållning?

2.3 Avgränsning och ansvar

Granskningen omfattar samtliga styrelser och nämnder inom Landstinget, inkluderande den sammanställda redovisningen.

Ansvar för upprättande av årsredovisningen och för att Landstinget har rättvisande räkenskaper ligger på landstingets styrelse.

2.4 Revisionskriterier

Granskningen har skett i enlighet med kommunallagen och andra författningar om revision, Revisionsreglementet samt god redovisningssed i kommunal verksamhet.

SKYREVs (Sveriges Kommunala Yrkesrevisorers) utkast till Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting har tillämpats i allt väsentligt vid granskningen. Vidare har rekommendationer och utkast till rekommendationer som SKYREV (Föreningen Sveriges Kommunala Yrkesrevisorers) varit vägledande. Granskningen tar i beaktande vad SKYREV föreskriver i sitt "Utkast till vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting", april 2014, med anledning av att ISA, International Standards on Auditing, kan vara vägledande och tillämpas i revisioner inom såväl privat som offentlig sektor. Standarden understryker bland annat vikten av att processgranskningar genomförs av väsentliga processer.

Denna del tillgodoses i de fördjupningsgranskningar som sker av i riskanalysen identifierade väsentliga processer; exempelvis löneprocessen, intäktsprocessen och granskningen av utbetalningsprocessen.

Den nya vägledningen framhåller här till vikten av att Förvaltningsberättelsen skall granskas med avseende på den information som lämnas. Härvid delas informationen in i finansiell information som har direkt koppling till den finansiella redovisningen i årsredovisningen, finansiell information som endast har indirekt koppling till de finansiella delarna samt icke finansiell information som inte har någon påverkan på de finansiella delarna.

Vid vår granskning av årsredovisningens förvaltningsberättelse granskar vi finansiell information som har direkt koppling till den finansiella redovisningen i årsredovisningen. Övriga delar i förvaltningsberättelsen läser vi med fokus på om beskrivningarna är förenliga med årsredovisningens övriga delar.

Landstingsstyrelsens ansvar för rättvisande räkenskaper och årsredovisningen regleras i följande lagar, mål och normer, vilka utgör den norm/ de kriterier som granskningens resultat värderas mot:

- ▶ Lag om kommunal redovisning (KRL).
- ▶ Kommunallagen
- ▶ Landstingets fastställda mål för god ekonomisk hushållning
- ▶ God redovisningssed

2.5 Metod och genomförande

Vår granskningsinsats har baserats på den separata risk- och väsentlighetsanalys som vi utfört för att identifiera väsentliga poster i balans- och resultaträkningen som är komplexa eller på annat sätt innefattar stor risk. Allmänt kan sägas att periodiseringar, materiella poster och formell riktighet ges största utrymmet.

Granskning av resultaträkningen har skett genom s.k. analytisk granskning, vilket innebär att utfallet för verksamhetsåret har jämförts med såväl budget som tidigare års utfall. Uppföljning har vidare skett med ansvariga controllers med syfte att följa upp oväntade och oförklarade avvikelser, likväl som vi diskuterat kvaliteten i redovisat utfall.

Landstingets balansräkning har substansgranskas utifrån balanskontoutredningar. Vi har kontrollerat att samtliga balanskonton är avstämda och verifierade med underlag som styrker existens och värdering. Granskningsinsatsens omfattning för respektive konto är beroende av vilken risknivå som kontot utgör.

Siffermaterialet i årsredovisningen har kontrollerats mot Landstingets huvudbok och den sammanställda redovisningen. Därutöver har vi granskat att årsredovisningen innehåller den information som krävs enligt gällande lagtexter och god redovisningssed i kommunal verksamhet.

Rapporten innefattar väsentliga iakttagelser och sammanfattande bedömningar.

Rapporten har kommunicerats med Landstingets ekonomiledning.

3 Rättvisande räkenskaper

3.1 Bokslutsprocessen

Vår samlade bedömning efter utförd granskning är att ekonomistaben förfogar över kompetent personal för den ekonomiska rapporteringen. Landstinget bedöms att ha en utvecklad och fungerande bokslutsprocess.

Dokumentationen och kvaliteten i bokslutet bedöms över lag hålla en tillfredsställande nivå. Vi vill dock framföra följande iakttagelser:

- Till granskningen av årsbokslutet har inte leverantörsreskontra erhållits. Detta har dröjt som en konsekvens av en sjukskrivning i landstingets organisation. Ett komplett bokslut inkluderande underlag bör finnas till hands vid granskningens påbörjande.
- Våra synpunkter innefattar bland annat att tidplanen bör förbättras med avseende på årsredovisningsprocessen kopplat till mötesagendan. Fortfarande är mötesagendan snäv. Vi har den 21 mars fått den sammantagna årsredovisningen för Västerbottens läns landsting, som ska granskas och som denna rapport baseras på. Detta är det underlag som skickas i handlingarna till landstingsstyrelsens arbetsutskott. Landstingsstyrelsen tar upp landstingets årsredovisning vid sitt möte den 5 april. Detta innebär att revisorerna formellt får styrelsens antagna årsredovisning den 5 april; åtta arbetsdagar innan de ska lämna sin revisionsberättelse. Revisionsberättelsen ska i sin tur lämnas till fullmäktige inom i kommunallagen föreskriven tid. Ett viktigt område att se över är således mötesagendan kring bokslutstidpunkten.
- Under granskningsarbetets gång har vi fått veta att landstingets ekonomidirektör och redovisnings-/finanschef kommer att sluta under våren 2016. Dessa personer innehar nyckelroller för landstinget och slutar olyckligt under samma period.
- Våra framförda synpunkter och rekommendationer i tidigare rapporter avseende följande punkter är oförändrade och Landstingsstyrelsen bör prioritera att åtgärda dessa:
 - I likhet med tidigare genomförda granskningar, har vi vid granskning av årsredovisningen per 2015-12-31 gjort noteringar kring bristen på kontroll av ingående delposter i balansräkningen gällande automatkonterade periodiseringar. Vid vår analys av ingående delposter har vi noterat problemet att interna periodiseringar via manuella bokföringsorder blåser upp den externa balansräkningen. På grund av ovan nämnda brister och den mängd transaktioner automatkonteringarna genererar, kan någon granskning av dessa poster inte genomföras.

Att balanskonton skall kunna specificeras och verifieras vid ett bokslut utgör ett grundläggande krav. Landstinget har idag ingen fungerande rapport för att identifiera ingående delposter i dessa balansräkningsposter. Kontroll av ingående delposter kan således inte genomföras, vilket är en brist som snarast möjligt bör åtgärdas. För att ytterligare förenkla processen att ta fram en specifikation för dessa konton, bör man överväga att särredovisa periodiseringar som kommer från levfakturor, kundfakturor, manuella bokföringsorder etc. på särskilda konton.

- Vi har i tidigare rapporter påtalat vikten av att landstinget ser över tillämpningen av gällande regelverk för läkares jourkompensation. I underlaget för jourskulden finns en rad läkare med mycket höga jourkulder. Dessa har upparbetats under en mycket lång tid, men ersättning görs utifrån gällande lönenivå.
- De bidrag som är kopplade till investeringar skall enligt RKR redovisas som en skuld vid mottagandet och därefter upplösas i samma takt som tillgången skrivs av. Vi har tidigare år noterat att landstinget tillgodoser den redovisningsmässiga hantering som följer detta regelverk genom ett manuellt sidordnat system. Eftersom en manuell hantering alltid ökar risken för fel, bör landstinget undersöka möjligheten att uppdatera berörda system för att tillgodose de ökade kraven.
- Vår notering att det för materiella anläggningstillgångar som utranteras eller säljs, inte går att ta ut en rapport ur anläggningsregistret i Agresso, som visar på köpt, sålt, utranterat inklusive hur transaktionerna påverkat resultaträkningen i form av utranterings- eller realisationsresultat kvarstår. I dagsläget görs fåtalet köp och försäljningar, men inför att dessa ökar alternativt när mycket utranteringar görs, bör landstinget säkerställa att en sådan information kan tas fram. I och med införandet av komponentavskrivningar kommer fler utranteringar att göras än tidigare. Det kommer även att vara ett krav att upplysa om dessa transaktioner i landstingets årsredovisning. Vår rekommendation är att landstingsstyrelsen säkerställer att en sådan rapport kan tas fram ur anläggningsregistret i Agresso.
- I årets bokslut har vi noterat att det finns några större fordringar som är mycket osäkert om landstinget kommer att få betalt för, men där någon reservering inte gjorts. Landstinget reserverar förfallna poster enligt nuvarande policy, men gör inte någon individuell bedömning för de fordringar som är yngre än detta.
- Länstrafiken i Västerbotten AB redovisar för 2015 ett överskott på ca 33 Mkr och detta resultat skuldförs enligt uppgift i bolaget för att återbetalas till finansörerna. En fordran på 16,5 Mkr återfinns i landstingets bokslut.

Resultatet av vår granskning av resultat- och balansräkningen kommenteras vidare i avsnitt 3.3 och 3.4 nedan.

3.2 Förändrade redovisningsprinciper och efterföljsamhet av riktlinjer

Rådet för kommunal redovisning har i sin rekommendation rörande materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4) förtydligat krav på att även kommuner och landsting ska tillämpa komponentredovisning för materiella anläggningstillgångar från 2014. Västerbottens läns landsting tillämpar inte denna rekommendation vid upprättandet av årsbokslutet 2015-12-31. Av årsredovisningen framgår hur arbetet fortskrider. Vi har för avsikt att följa upp detta arbete under 2016.

Rådet för kommunal redovisnings rekommendation om leasing kommenteras kort i årsredovisningens avsnitt om redovisningsprinciper, men bör enligt vår bedömning utvecklas utifrån de kriterier som uppställs i RKR 13.2 Redovisning av hyra och leasing. Dessutom kommenteras inte hyresavtal bland årsredovisningens redovisningsprinciper. Vår bedömning är att detta avsnitt bör utvecklas.

Bland redovisningsprinciper beskrivs hur intäkter redovisas på två olika ställen, vilket kan bli spritt för läsaren. Vi rekommenderar att dessa samlas på ett ställe i styrelsens årsredovisning. Det är även vår uppfattning att man bör tydliggöra förklara för läsaren när skatteintäkter uppstår och hur redovisningen går till.

Bland redovisningsprinciperna saknar vi även en förklaring om när nedskrivning genomförs och hur detta går till redovisningsmässigt.

Vad gäller redovisningsprinciper kopplat till pensioner, beskrivs hur pensioner redovisas. Här bör man dock förtydliga hur landstinget redovisar pensioner kopplat till blandmodellen samt när kostnader uppkommer.

Bland redovisningsprinciper saknar vi även ett förtydligande kring hur immateriella anläggningstillgångar skrivs av, en beskrivning av hur avsättningar och poster inom linjen redovisas i landstingsstyrelsens årsredovisning.

3.3 Resultaträkningen

3.3.1 Översiktlig sammanställning av resultat, budget- och prognosavvikelse

Belopp i Mkr	Resultat helår 2015	Resultat helår 2014	Budget helår 2015	Prognos helår 2015 (delårsrapport)	Budgetavvikelse helår 2015	Prognosavvikelse helår 2015
Verksamhetens intäkter	2 676	2 567	2 510		167	
Verksamhetens kostnader	-9 544	-9 103	-9 140		-404	
Avskrivningar, plan	-327	-309	-322		-5	
Verksamhetens nettokostnader	-7 195	-6 845	-6 953	-7 178	-242	-17
Skatteintäkter	5 490	5 259	5 496	5 486	-6	4
Generella statsbidrag o utjämning	1 619	1 679	1 608	1 604	11	15
Summa skatteintäkter och statsbidrag	7 109	6 938	7 104	7 090	5	19
Finansiella intäkter	136	134				
Finansiella kostnader	-42	-51	-31	33	125	61
Summa finansiella poster	94	83	-31	33	125	61
Extraordinära poster	0	0	0	0	0	0
Årets resultat	8	176	120	-55	-112	63

3.3.2 Kommentar till 2015 års resultat

Årets resultat 8 Mkr understiger det budgeterade resultatet för året med -112 Mkr, med följande fördelning (jmf med situationen efter tertial 2, augusti 2015):

- ▶ Verksamhetens nettokostnadsutfall -242 Mkr (-166 Mkr)

▶ Skatter och statsbidrag	5 Mkr	(-9 Mkr)
▶ Finansnetto	<u>125 Mkr</u>	(<u>65 Mkr</u>)
Nettoavvikelse	-112 Mkr	(-110 Mkr)

Den negativa utvecklingen av verksamhetens kostnader har fortsatt under årets sista tertial i förhållande till budgeterade nivåer. Att budgetavvikelsen för årets resultat inte nämnvärt har försämrats från situationen vid delårsbokslutet är i allt väsentligt orsakat av för Landstinget opåverkbara faktorer och då framförallt utvecklingen på de finansiella marknaderna. En faktor som naturligtvis är mycket svårbedömd sett ur ett framtidsperspektiv.

Grundproblemet är alltså att kärnverksamheterna inte klarar sin verksamhet inom de budgetramar som beslutas med hänsyn till förutsedd finansiering. I likhet med vad vi rapporterade efter vår granskning av delårsbokslutet är budgetavvikelsen för verksamhetens nettokostnadsutfall reellt betydligt större. Detta eftersom att utfallet under året har påverkats av positiva engångseffekter, vilka inte ingick i budgetförutsättningarna för året.

I upprättad årsredovisning sker, enligt vår uppfattning, en mycket tydlig redovisning av såväl resultatet av inträffade engångseffekter som orsakerna till att kostnadsutvecklingen inte är den förväntade. Styrelsen konstaterar att genomförda budgetförstärkningar, utöver de normala kostnadsuppräkningsarna i 2015 års budget, inte har räckt till för att motverka den oroväckande takten på kostnadsökningarna. Orsakerna som anges är framförallt hänförliga till sedan tidigare kända och kommenterade problemområden. Bemanningproblematiken är en väsentlig orsak, med överskridna personalkostnadsramar samtidigt som även kostnader för inhyrd personal ökar jämfört med tidigare år. Men också högre kostnader än planerat för länspatienters vård i andra landsting och här till andra orsaker tydligt angivna i årsredovisningen.

Vår genomförda granskning har inte påvisat några väsentliga avvikelser i förhållande till hur Landstingets resultatutveckling har redovisats och kommenterats i årsredovisningen. Det förtyllnas dock att påpekas att budgetavvikelsen för verksamhetens nettokostnader i sista tertialet redovisas som i det närmaste linjär, sett till utvecklingen under de två första, men att detta väsentligen är en följd av den bedömda och intäktsförda retroaktiva ersättningen visavi regionen för såld vård, kommenterad i avsnitt 3.4 nedan.

3.3.3 *Kommentar avseende träffsäkerhet i prognos*

Baserat på upprättat delårsbokslut, efter årets första åtta månader, prognostiseras för helåret 2015 ett negativt resultat om -55 Mkr jämfört det slutliga resultatutfallet om 8 Mkr.

Vi noterar med tillfredsställelse att det i årsredovisningen görs en jämförelse mellan årets uppnådda resultatutfall mot vad som prognostiserades, baserat på utfallet per augusti och redovisat i delårsrapporten.

Med beaktande av vad som redan framförts i avsnitt 3.3.2 ovan, har vår uppföljande granskning av prognosavvikelsen för sista tertialet inte resulterat i någon väsentlig avvikelse sett till hur den presenteras i årsredovisningen. Den positiva avvikelsen är föranledd av utvecklingen av finansnettot.

3.3.4 *Vår utförda granskning av resultaträkningen*

Förutom en genomförd analytisk granskning av intäkts- och kostnadsslagen i resultaträkningen har vi utfört en avstämning av Landstingets finansiering visavi staten. Beaktat gjorda

kommentarer i 3.3.2 ovan, har vår granskning inte påvisat några väsentliga avvikelser i förhållande till hur Landstingets resultat har redovisats i årsredovisningen.

Granskningen av den sammanställda resultaträkningen för koncernen kommenteras inte här då inga väsentliga iakttagelser gjorts.

3.3.5 Verksamhetens nettokostnadsutveckling

I årsredovisningen presenteras en analys av budgetavvikelsen per "anslagsbindningsnivå". Som tillägg till denna information illustrerar vi i nedanstående tabell, samtliga kärnverksamhetens andel av de redovisade nettokostnadsutfallen såväl per december (12 månader), som jämfört med situationen efter augusti (8 månader). Vidare framgår även nettoeffekterna av de budgetjusteringar, som Landstingsstyrelsen gjort per augusti respektive sista tertialet 2015. Det bör noteras att "Nettokostnadsramen" i budgeten under innevarande år har utökats med 57 Mkr genom en gjord budgetförstärkning i finansien. Detta mot bakgrund av förväntade ökning av statsbidrag för läkemedel samt lägre förväntade kostnader för värdesäkring av pensionerna till följd av den låga räntenivån som förnärvarande råder.

Verksamhetens nettokostnad

Belopp i MKR	2015					
	Budgetjust.	Utfall	Aug.progn	Budgetjust.	Utfall	
	per aug-15	per aug-15	2015	tert 3-15	inkl AFA	exkl AFA
Verksamheter under LTS						
Primärvård	3	-26		0	-39	
Service	-8	-17		21	-26	
Övriga/centralt LTS	-72	9		-29	24	
	-77	-34		-8	-41	-55
Verksamheter under HSN						
Medicinsk vård	47	-58		13	-78	
Kirurgisk vård	69	-44		5	-62	
Regionvård	43	-98		8	-157	
Tandvård	1	-7		-5	-10	
Övriga/centralt HSN	-29	70		-13	109	
	131	-137		8	-198	-233
Övriga verksamheter						
	3	4		0	-2	-4
Verksamheternas nettokostnad	57	-167	-225	0	-241	-292

Med "-"-tecken i kolumnen "Budgetjusteringar" skall förstås en minskad budgetram

Notera justeringar mot bakgrund av utökad budgetram under året av finansieringen, 57 mkr jämf. år 10 mkr.

Av tabellen ovan framgår verksamheternas respektive budgetavvikelser sett över året med hänsyn till de omdispositioner av budgetmedel som gjorts.

Vi har i tidigare avgivna rapporter uttryckt vår uppfattning att tillämplig princip med budgetjusteringar endast bör ske mot bakgrund av förändrade förutsättningar sett till utgångsläget för året. Om så inte är fallet bidrar justeringar av budgeten under löpande år bara till att försvåra uppföljningar och styrning av verksamheterna. Utan tydliga riktlinjer, realistiska förutsättningar och konkreta handlingsplaner att styra och mäta emot försvåras även en objektiv ansvarsprövning.

Liksom i tidigare rapporter gör vi sammanfattningsvis bedömningen att avvikelserna kan härledas till främst två problemområden. Det ena, att igångsatta besparingsprogram inte ger avsedd effekt och den andra att kända, mer strukturellt betingade problemområden, sedan lång tid inte haft budgettäckning.

Efter våra kontakter med verksamhetsföreträdare under året återger vi nedan några sammanfattande reflektioner på orsaker till verksamheternas budgetavvikelser, förutsättningar och handlingsplaner.

- ▶ Stor utmaning föreligger i den kompetens/generationsväxling som pågår och som enligt uppgift har accentuerats med större kraft än förväntat vilket leder till bemanningsproblem och stor sårbarhet med ökade kostnader som följd.
- ▶ Tröga upphandlingsprocesser med överklagade upphandlingar leder till merkostnader för medicinskt material.
- ▶ Känd underfinansiering till följd av bl a oklara interna serviceavtal och stora verksamhetsstörningar på grund av "sjuka hus"-problematiken och kostnader för sanering.
- ▶ Målen upplevs som tydliga men svåra att leva upp till med ibland "tysta överenskommelser" med landstingsledningen, ökade läkemedelskostnader utgör ett exempel på detta.
- ▶ Frågan om vilka åtgärder som finns planerade inför 2016 besvaras sammanfattningsvis med att ett långsiktigt arbete pågår för att komma tillrätta med kostnader som är förknippade med kvalitetsbrister och ineffektiva arbetsmetoder. Organisationer revideras med syfte att uppnå en resurseffektiv och flödesorienterad sjukhusvård utan barriärer med igångsatta åtgärder för rekrytering, utbildning, kapacitets och produktionsplanering för att minska behovet från bemanningsföretag.

3.4 Balansräkningen

Den genomförda granskningen av balansräkningen har tagit sin utgångspunkt i att söka svar på stora och/eller oväntade avvikelser jämfört med tidigare perioder. Granskningen har inte påvisat några väsentliga avvikelsernoteringar i förhållande till hur Landstingets redovisat substansen av tillgångar och skulder i årsredovisningen. Förutom den osäkerhet som följer av problematik beskriven i avsnitt 2.1 ovan, gällande de av redovisningssystemet gällande automatgenererade interimistiska konton, samt upplupna intäkter för såld vård enligt nedan, har balansräkningens poster substansgranskats mot dokumenterade underlag utan anmärkning.

Följande granskningsnoteringar kan dock vara värd att notera:

- Upplupna intäkter för såld vård beräknas i årsbokslutet per 2015-12-31 till 66,8 mkr (f å 39,6 mkr), vilket är en ökning med ca 27 mkr. Årets uppbokning innehåller förutom de sedvanliga posterna, en post som avser en bedömning av intäkter som erhålls först under 2017. Dessa redovisas till ett bedömt belopp om 34,9 mkr. Årets uppbokning baseras på det nya regionavtal som gäller från och med 2015.

Uppbokningen av de 34,9 Mkr bygger på regleringar i regionavtalet i allmänhet och dess §11 i synnerhet. Avtalet är förenklat konstruerat så att tilläggsbetalningar kommer att göras, om NUS kostnader enligt efterkalkylerad KPP¹ överstiger det

¹ KPP=Kostnad per patient; innebär att kostnaden beräknas för varje individuell vårdkontakt.

som är fakturerat. Om så är fallet, kommer köparlandstinget att tilläggsbetala en tredjedel av differensen. Kravet för tilläggsbetalningar är dock att NUS kostnadsnivå mätt enligt föreskrifter i avtalet, inte får ligga högre än genomsnittet för övriga universitetssjukhus, exklusive Karolinska och NUS.

Landstingets uppbokning per 2015-12-31 avser år 2014 och 2015. Uppbokningen avseende 2014 bygger på efterkalkylerad KPP och NUS redovisade enligt uppgift en lägre kostnadsnivå för 2014, varvid differensen uppgick till ca 66 mkr. Landstinget valde att boka upp en tredjedel (22 mkr) som upplupen intäkt avseende 2014 års differens.

Uppbokning av 2015 års differens utgår från bedömda kostnader utifrån förkalkyl för KPP med utgångspunkt i historiska siffror. Då kostnadsutveckling samt produktivtetsutveckling för universitetssjukhus inte var känd vid beräkningstillfället, utgick man från nettokostnadsutveckling för de län som har universitetssjukhus exkluderat Stockholm, VGR och Skåne. Då kostnadsutvecklingen tedde sig högre för NUS, har man endast tagit upp 50% av en tredjedel av differensen.

Avtalet täcker åren 2014-2016 och slutlig utvärdering kommer att göras efter utgången av 2016. Uppbokning görs, enligt vad vi erfarit, för att få ett så rättvisande resultat som möjligt för respektive år. Den slutliga och korrekta beräkningen för alla tre åren kan göras först under 2017. Detta gör att riktigheten i storleken på posten (34,9 Mkr) beloppsmässigt är svår att uttala sig om.

Vad gäller köpt vård, kan vi efter utförd granskning av bokslut per 2015-12-31, konstatera att upplupna kostnader för utomlänsvård har bokats upp med 19,9 Mkr, vilket innebär en ökning med 10,6 Mkr mot samma tidpunkt ifjol. Uppbokningen är en uppskattning. Landstinget bör i efterhand stämma av denna mot konsumtionsfiler från storsjukhusen, för att följa upp avvikelse mellan bedömning och faktiskt utfall.

■ Koncernfrågor

Efter utförd granskning av årsredovisningen för 2015, konstaterar vi att landstinget kommenterar resultatutvecklingen för bolag ingående i koncernen samt att man på ett tillfredsställande sätt kommenterar vilka finansiella risker som finns i de stora verksamheterna.

3.5 Bedömning

- Årsredovisningen bedöms i allt väsentligt vara upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och i överensstämmelse med god redovisningssed.
- Den negativa utvecklingen av verksamhetens kostnader har fortsatt under årets sista tertiäl i förhållande till budgeterade nivåer. I allt väsentligt är det för Landstinget opåverkbara faktorer som möjliggjort den positiva budgetavvikelsen för årets resultat. Inte minst då utvecklingen på de finansiella marknaderna. En faktor som naturligtvis är mycket svårbedömd sett ur ett framtidsperspektiv. Problemet är att kärnverksamheterna inte klarar sig inom den finansiering som finns att tillgå i form av skatter statsbidrag och vårdintäkter.

- Verksamheter med redovisade budgetunderskott bedöms alltjämt vara relaterade till två problem. Det ena är att igångsatta besparingsprogram inte varit tillräckliga och/eller inte gett avsedd effekt. Det andra utgörs av att kända problemområden inte haft realistiska förutsättningar i budgeten.
- Tidigare gjorda påpekanden och rekommendationer gällande bland annat hantering av automatkonterade periodiseringar och läkares jourkompensation kvarstår.
- Från i år uppbokad fordran (34,9 Mkr) vad gäller nytt regionavtal för 2014 och 2015, kan slutligen utvärderas först under 2017. Detta gör att riktigheten i storleken på posten beloppsmässigt är svår att uttala sig om.
- Landstingsstyrelsen rekommenderas att prioritera arbetet med att implementera komponentredovisning avseende materiella anläggningstillgångar. Vidare kan och bör årsredovisningens avsnitt för redovisningsprinciper förstärkas till kommande år med syfte att uppnå en större likformighet med vad Rådet för Kommunal Redovisning föreskriver.
- En sammanhållen årsredovisning för Landstingets samlade verksamhet, bör inkludera en avvikelseanalys av de ingående verksamheternas resultatutveckling. Med såväl information om väsentliga orsaker som handlingsplaner för verksamheter uppvisande negativa budgetavvikelser.

4 Uppföljning av mål för god ekonomisk hushållning

Fullmäktige skall fastställa mål för god ekonomisk hushållning och uppföljning av dessa mål skall göras i delårsrapport och i årsredovisning. Revisorerna skall granska och bedöma måluppfyllelsen. Mål för god ekonomisk hushållning omfattar både finansiella mål samt verksamhetsmål. I denna granskning följs endast de finansiella målen upp.

4.1 Finansiella mål

I årsredovisningen utvärderas måluppfyllelsen av de finansiella mål som fastställts av landstingsfullmäktige samt balanskravsresultatet.

Målen för god ekonomisk hushållning har av fullmäktige fastställts till tre kvantifierbara finansiella mål vilka återges och kommenteras nedan;

- ▶ **Landstinget skall ha ett positivt ekonomiskt resultat som årligen uppgår till minst 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag**

Resultatmålet för 2015 har inte infriats. Detta trots att måtalet reducerades till 1,7 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag, motsvarande 120 Mkr, i den beslutade budgeten för 2015 och trots att såväl årets verksamhetsresultat som finansnetto har påverkats i betydande utsträckning av positiva engångseffekter vilka inte ingick i budgetförutsättningarna för året.

Ett besvärande problem är att kärnverksamheterna inte klarar sig inom den finansiering som finns att tillgå i form av skatter, statsbidrag och vårdintäkter. Enligt styrelsens egen redovisning i årsredovisningen kommer det att krävas 400-500 Mkr i kostnadsreducerade åtgärder för att nå målet om god ekonomisk hushållning. Förhållandet ställer stora krav på framtida uppföljning och styrning av verksamheterna.

- ▶ **Investeringarna ska finansieras utan extern upplåning**

Vi instämmer i Styrelsens bedömning att målet har klarats sett till innevarande år. Vidare noterar vi att fullmäktiges uttalade strategi, om att en årlig investeringsnivå minst skall ligga i paritet med årliga avskrivningar uppfylls.

- ▶ **Det totala pensionsåtagandet vid utgången av 2015 ska vara finansierat till minst 25 procent.**

Målet bedöms vara uppfyllt vid utgången av 2015.

4.2 Balanskravet

Kravet på balans mellan intäkter och kostnader, balanskravet, är lagstadgat enligt Kommunallagen 8 kap. 4 §. Avstämning av balanskravet skall ske såväl i delårsrapporten, på basis av det prognostiserade och justerade resultatet för året samt i årsredovisningen.

Styrelsen gör i sin årsredovisning denna avstämning och redovisar ett balanserat justerat resultat för 2015 om 4 Mkr. Balanskravet bedöms härmed vara uppfyllt för året till följd av positiva engångseffekter vilka inte ingick i budgetförutsättningarna för året.

4.3 Bedömning

- Finansiella mål för god ekonomisk hushållning följs upp i årsredovisningen.
- Fullmäktiges resultatmål för 2015 har inte uppfyllts, kärnverksamheterna klarar sig inte inom den finansiering som för närvarande finns att tillgå
- Landstinget klarar målsättningen att samtliga investeringar ska finansieras utan extern upplåning.
- Landstingets målsättning att finansiera det totala pensionsåtagandet till minst 25 procent vid utgången av 2015 uppfylls.
- Ett positivt balanskravsresultat har uppnåtts under 2015 och balanskravet bedöms därmed vara uppfyllt.

Umeå den 7 april 2016

Peter Bjurberg
Auktoriserad/certifierad revisor

Malin Westerberg Blom
Auktoriserad/certifierad revisor